

Секція: Економіка та управління національним господарством.

Нечипоренко В.В.

*к . с.-г. н., доцент кафедри статистики,
аналізу господарської діяльності та маркетингу
Сумського національного аграрного університету
м. Суми, Україна*

ОЦІНКА КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ МОЛОКОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПОРІВНЯНО З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ УКРАЇНИ

Передумовою успішної участі регіону у конкурентній боротьбі є наявність у нього конкурентних переваг, тобто факторів, які створюють певну перевагу над конкурентами. Конкурентна перевага, якою володіють на конкретних ринках різні конкуренти є суттєвим фактором клімату, або конкурентної ситуації на ринку товарів. Конкурентна перевага визначається набором характеристик, властивостей товару або марки, який створює для підприємства певну перевагу над своїми прямими конкурентними [1, с. 28].

Відповідно до теорії конкурентних переваг, одним із засновників якої є професор М. Портер, будь-яка країна або регіон із приблизно однаковим рівнем економічного розвитку має певний, як правило, властивий тільки їм набір конкурентних переваг: більш високий рівень продуктивності праці, кваліфікація виробничого, технічного, комерційного персоналу, якість і технічний рівень продукції, що виготовляється, управлінська майстерність, стратегічне мислення на різних рівнях управління [4, с. 181].

Порівняні конкурентні переваги сприяють достатньо високій активності інвесторів в Сумській області. Іноземні інвестиції в економіку Сумської області збільшуються. Іноземні інвестори в АПК основну частину фінансових засобів інвестують у виробництво та оптову торгівлю продуктами харчування.

Сумська область є однією з перспективних аграрних областей України де їй доводиться конкурувати з іншими регіонами у виробництві

сільськогосподарської продукції, в тому числі і продукції молочного скотарства.

Крім того, за обсягом виробництва продукції молочного скотарства Сумська область займає 10 місце. В першу п'ятірку за показником виробництва продукції молочного скотарства входять – Вінницька, Полтавська, Хмельницька, Львівська та Житомирська області.

Для більш детального вивчення конкурентного середовища, з точки зору виробництва і місця в ній Сумської області, проведемо оцінку його конкурентоспроможності в рамках виробничої підсистеми «Велика рогата худоба» з використанням методу групувань і розрахунку індексу конкурентоспроможності згідно концепції Калюжної Н.Я (формула 1.1) та шкали градації індексу по Є. Балацькому і А. Раптовському: $I_{comp} \leq 33\%$ (низький), $33\% < I_{comp} \leq 66\%$ (середній), $I_{comp} > 66\%$ (високий).

Концепція Калюжної Н. Я. [3, с. 324] передбачає наступні типи конкурентної взаємодії регіонів:

- за характером взаємодії: співробітництво (кооперативна взаємодія), амбівалентна поведінка (відсутність взаємодії), суперництво;
- за ступенем суперництва: пасивні, активні і агресивні;
- за стратегією конкуренції: стратегічна взаємодія і не стратегічна взаємодія регіонів.

Інтегральний індекс галузевої конкурентоспроможності за набором показників (індексів) або індексів галузевих конкурентних переваг можна розрахувати за формулою середньої геометричної.

$$I'_{compm} = \sqrt[N]{I_{comp1} \times I_{comp2} \dots I_{compn}}, \quad (1.1)$$

де I_{compm} - інтегральний індекс галузевої конкурентоспроможності m -ого економічного об'єкту;

I_{compn} - індекс галузевої конкурентоспроможності економічного об'єкту по n -ому показнику конкурентоспроможності або n -ої галузевої конкурентної переваги;

N - кількість показників конкурентоспроможності або галузевих конкурентних переваг.

Формулу 1.1 перетворимо для розрахунку за показниками середньої простої у формулу 1.2:

$$I_{comp} = \frac{\bar{x}_y - \bar{x}_{min}}{\bar{x}_{max} - \bar{x}_{min}}$$

де: \bar{x}_y - i -е середнє значення обраного показника в j -ому регіоні;

\bar{x}_{max} , \bar{x}_{min} – максимальне або мінімальне середнє значення i -ого показника серед всіх регіонів.

В якості критеріїв оцінки за методикою Казанцева С.В. [2, с. 76] застосуємо x – значення показника i в регіоні j в проміжок часу ($i = 1, 2, \dots, m; j = 1, 2, \dots, n; t = 1, 2, \dots, T$). Всі індикатори розділимо на кращі (X_i) і гірші (x_i) значення.

Перша група (X_1, X_2, \dots, X_m), більш конкурентоспроможні індикатори, а друга група (x_1, x_2, \dots, x_m) неконкурентоспроможні індикатори стану галузі регіону $\{x_{i,j,t}\}$.

В якості вихідних даних для розрахунків застосовувались ранжирувані середні прості за 2000-2014 роки по регіонам.

Отже, вихідними даними для дослідження конкурентної переваги «надій молока на 1 корову» виробничої підсистеми «Молоко» є:

x_y – 3965,4 кг (Сумська область);

x_{min} – 3342,0 кг (Одеська область);

$$I_{comp} = \frac{3965,4 - 3342,0}{3965,4 - 3342,0} = \frac{623,4}{623,4} = 1 > 0,66 - \text{висока конкурентоспроможність.}$$

Регіони України згруповані по трьом групам показнику досліджуваної конкурентної переваги (0-2000, 2001 – 4000, 4001 – 6000 кг).

Сумська область входить в другу групу, займає в ній перше місце (3965,4 кг) і її найближчим конкурентом в групі є Чернівецька область (3932,0 кг), яка займає 2 місце і на третьому місці – Чернігівська область (3871,3 кг). Тип конкурентної взаємодії цієї підсистеми по групах в межах класифікації «за

ступенем суперництва»: 1 група (аутсайдери) – пасивні, 2 група – активні і 3 група (лідери) – агресивні регіони («за характером взаємодії» - «суперництво»).

Таким чином, для успішної діяльності на ринку, підвищення конкурентоспроможності продукції, сільськогосподарським товаровиробникам необхідно насамперед визначити власну конкурентну позицію. Для цього потрібно визначити всіх існуючих і потенційних конкурентів, згрупувавши їх за одним із визначальних показників конкурентоспроможності. Так, в Сумській області спостерігається достатньо високий ($I_{comp} > 66\%$) індекс конкурентоспроможності виробництва молока. Тобто, за обраним для дослідження показником внутрішньої конкурентоспроможності галузі молочного скотарства Сумської області, при високому або достатньому їх рівні є конкурентна перевага.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Азоев Г.Л. Конкурентные преимущества фирмы / Г.Л. Азоев, А.П. Челенков. – М.: ОАО «Типография Новости», 2000. – 459 с.
2. Казанцев С.В. Оценка внутренней конкурентоспособности регионов России / С.В. Казанцев / ЭКО. Всероссийский экономический журнал. – 2008 - № 5. – С 63-80
3. Калюжнова Н.Я. Конкурентоспособность российских регионов в условиях глобализации / Н.Я. Калюжнова/ – М.: Теис, 2004. – 526с.
4. Портер М. Международная конкуренция: Пер. с англ. / Под. ред. и с предисловием В.Д. Щетина. – М.: Междунар.отношения, 1993. – 896 с